

Till länsstyrelsen för vidarebefordran till
Mark- och miljödomstolen i Vänersborg
Box 1070
462 28 Vänersborg
mmd.vanersborg@dom.se

**Överklagan av Länsstyrelsens i Västra Götalands län muntliga beslut,
att per telefon 2019-05-02 träffa en överenskommelse med FMV att
granatbeskjutning av Vättern kan genomföras under vecka 21 och 22.
Diarienummer saknas.**

Saken

Av kraften i detonationerna att döma, återupptar FMV provskjutning med spränggranater i Norra Vättern under vecka 21, 2019. Det framgår även av det riskområde som FMV lägger upp på sin hemsida. Riskområdet motsvarar den bild som tidigare redovisats när artillerisystemet Archer ska provskjutas. Se bild 1.

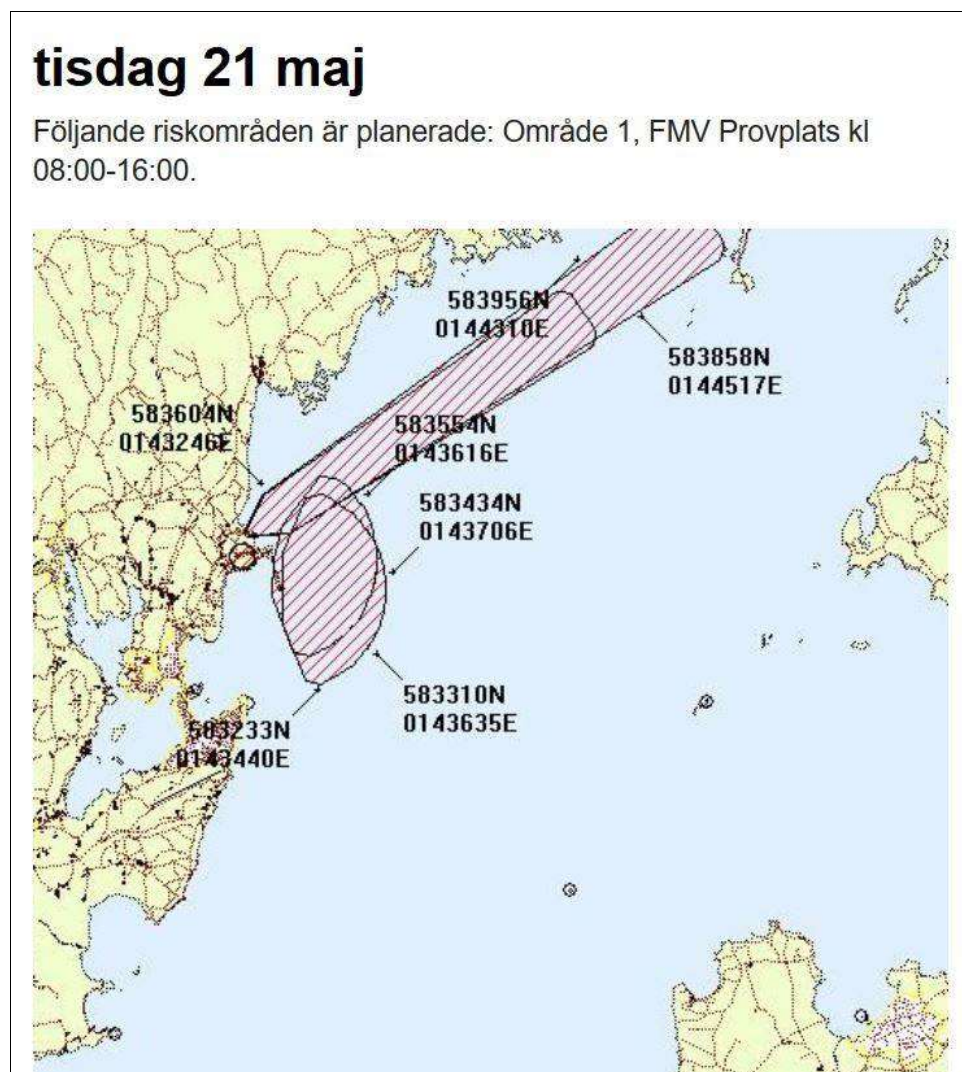

Bild 1. Utplacerade riskområden över Vättern på FMV:s hemsida.

Provskjutning med brisant ammunition fortsätter under vecka 22. Se bild 2 nedan. I telefonsamtal 2019-05-28 med riskområdets informationscentral uppges att det handlar om provskjutning med Archer.

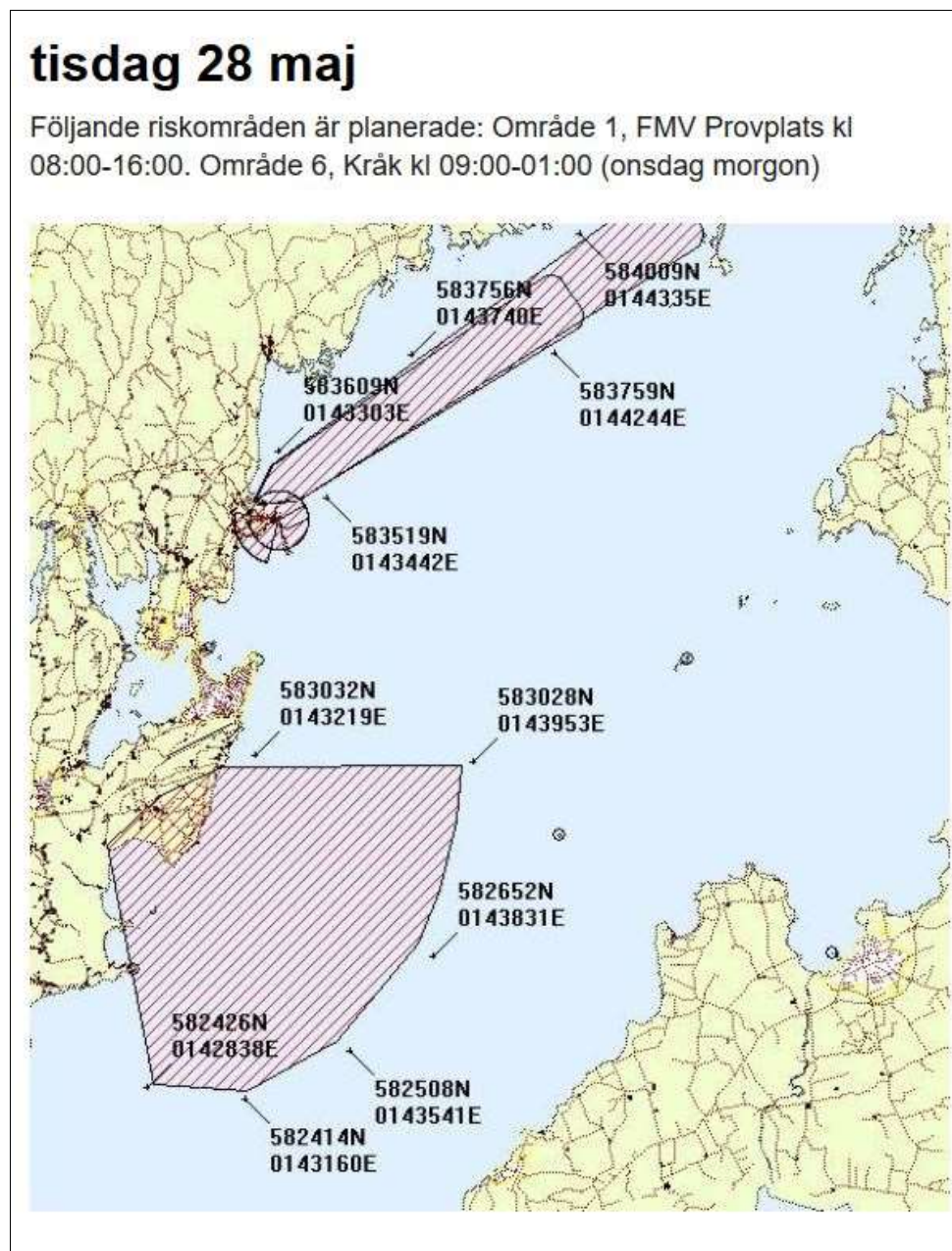

Bild 2. Provskjutningen med Archer kompletteras med skjutverksamhet från Kråks skjutfält under vecka 22.

Även under vecka 23 och 24, dvs. in i juni månad, pågår skjutövningar mot Vättern som kräver utfärdanden av stora riskområden över sjöytan.

Liknande övning med Archer inhiberas av regeringen i oktober 2016 efter att mark- och miljödomstolen yttrat följande: "Mark- och miljödomstolen anser att planerade provskjutningar under vecka 44 2016 ska förbjudas." [Se mål nr M 3832-16.](#)

Under hösten 2017 sker åter igen liknande granatbeskjutningar av Vättern, men nu utan att samråd hålls med länsstyrelsen. Aktion Rädda Vättern anmäler detta misstänkta miljöbrott till åklagarmyndigheten. Åklagaren tar dock inte upp ärendet med motiveringen att FMV:s

miljötillstånd är så oklart skrivet att det inte är användbart i en brottmålsprövning. [Se åklagarens promemoria.](#)

Bild 3. Artilleripjäsen Archer från TV4:s reportage 2017.

Nu i försommartider, den 27 maj 2019, ringer undertecknad till länsstyrelsen och undrar om länsstyrelsen känner till att granatbeskjutning av norra Vättern pågår. Handläggande tjänsteman meddelar att samråd med länsstyrelsen har skett muntligt och att något skriftligt samrådsmaterial inte existerar. Ärendet har inte ens en diarieförd tjänsteanteckning. Detta bekräftas i mejl från länsstyrelsen den 28 maj 2019. Se bifogad bilaga 1.

Yrkande

Undertecknad yrkar att den muntliga överenskommelsen från den 2 maj 2019 upphävs då
- överenskommelsen strider mot fågeldirektivet, art- och habitatdirektivet samt 2 kap. 3 och 6 §§ miljöbalken, och
- överenskommelsen strider mot tillståndets villkor 11, eftersom syftet med detta villkor är att användningen av brisant ammunition endast ska användas i enstaka undantagsfall då alternativ saknas.

Mark- och miljödomstolen uppmanas att i sitt yttrande till regeringen samtidigt kritisera att dessa ärenden, som tidigare hanterats transparent, nu sker i hemlighet. I detta aktuella fall är samrådet så hemligt att *inte ens den militära tillsynsmyndigheten informeras...*

Bakgrund

Länsstyrelsen har tidigare fattat liknande beslut vad gäller beskjutning av Vättern med brisant ammunition. Ibland har länsstyrelsen hävdat att samråden är ställningstaganden som inte går att överklaga eller skickat överklagat ärendet till förvaltningsdomstol¹. Ibland har besluten skickats ut med korrekt besvärshänvisning. Mark- och miljödomstolen har då kunnat behandla en del av granatbeskjutningarna 2016-04-11 i mål M 636-16, M 940-16 och M 1031-16. Slutligen

¹ JO kritiserade länsstyrelsen i beslut 2017-09-13, dnr. 5121-2016: "Länsstyrelsen förtjänar således kritik för sin hantering av ARV:s överklagande."

har domstolen i M 3832-16 yttrat att provsprängningarna ska förbjudas. Regeringen iniberade länsstyrelsens samrådsbeslut hösten 2016, men har ännu inte slutligt avgjort något av dessa ärenden. (Regeringskansliets dnr. M 2016/02526/Me.)

FMV valde ett år senare, hösten 2017, att spränga granater över sjön utan att samråda med länsstyrelsen. Åklagaren såg sig förhindrad att påbörja förundersökning om miljöbrott på grund av miljötillståndets otydliga karaktär. Tillsynsärendet ligger dock fortfarande på regerings bord (dnr. M 2017/03303/Me).

Nu, år 2019, sker istället samråd i hemlighet utan skriftlig dokumentation och utan normal diarieföring. Det redovisas inga sakliga skäl till att hanteringen sker på detta sätt, helt annorlunda jämfört med tidigare samråd.

Bedömning

FMV erhöll sitt [tillstånd enligt miljöbalken den 18 november 2010](#). Beslutet vann laga kraft trots att en seriös prövning enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken inte utfördes.

Granatbeskjutningar med tungt artilleri mot Vätterns känsliga ekosystem skulle överhuvudtaget inte få förekomma om verksamheten prövats enligt 7 kap. 28 a § och 28 b §. Det hade då krävts ett regeringsbeslut enligt 7 kap. 29 §. Ett sådant beslut förutsätter dock att inga andra alternativ för verksamheten finns. Artilleripjäsen Archer har dock, enligt muntlig uppgift från FMV, med framgång provskjutits på andra platser, t.ex. vid Älvdalens och Ravlundas skjutfält. Miljöbalkens 7 kap. 29 § är alltså inte aktuell att tillämpa.

FMV:s tillstånd från 2010 förutsätter att skjutningar över vatten, så långt det är möjligt, ska undvikas. Om det i undantagsfall sker ska ammunitionen bärgas:

Villkor 5: Skjutning ska ske mot projektilfång så långt detta är möjligt.

Villkor 14: Vid skjutning över vatten ska hylsor samlas upp i största möjliga utsträckning. Projektiler och granater som inte skjuts mot projektilfång ska bärgas så långt detta är möjligt.

Tillståndets villkor 11, som föreskriver krav på samråd med fiskeintresset om brisant ammunition måste användas, har i prövning visat sig inte fungera. Den förvirrande användningen av olika begrepp som "nedslag", "ytbrisa", "luftbrisa", "riskområde", "skjutområde", "målområde", etc. gör handläggning och tillsyn omöjlig. Detta framgår bland annat av åklagarens promemoria som nämns ovan.

Enligt undertecknad skulle detta villkor 11 aldrig ha accepterats om verksamheten prövats mot Natura 2000-regelverket, inte ens som extremt undantagsvillkor. Det är hög tid att en omprövning av FMV:s tillstånd från 2010 nu påbörjas. Ärendet ligger hos länsstyrelsen (dnr. 531-23317-2018.)

Utan möjlighet till tillsyn

Inte nog med att samrådsförfarandet sker på ett sätt som allvarligt försvårar för allmänheten att följa ärendet; inte ens sakkunniga på Vätternvårdsförbundet tillfrågas denna gång, vilket tidigare varit brukligt. Se bilaga 2.

Mest häpnadsväckande är dock att även Försvarsinspektören för Hälsa och Miljö, FIHM, hålls utanför länsstyrelsens och FMV:s konfidentiella samtal. FIHM försöker nå kontakt med FMV i

ärendet den 29 maj för att fråga vad som har hänt under föregående vecka (se bilaga 3). Med stor sannolikhet sker denna förfrågan på grund av den information undertecknad lämnar till FIHM den 28 maj, alternativt information från andra boende runt Vättern som ringt in till tillsynsmyndigheten och klagat. Precis som tidigare, under 2016 års granatsprängningar, nonchaleras försvarets egen tillsynsmyndighet av FMV och länsstyrelsen.

Handläggaren på FIHM diarieför sina noteringar efter samtalet med FMV om granatbeskjutningarna (dnr. FIHM_2019-475:2) och vidarebefordrar, *via Hökvarteret*, dessa anteckningar till undertecknad på begäran. I jämförelse med detta framstår länsstyrelsens hemliga, diarielösa och dokumentfria agerande som ännu mer illegitimt.

FIHM:s handläggare skriver:

"FIHM bedömer efter samtalet /som alltså handlar om granatsprängningarna föregående vecka, min anm. / att ingen överträdelse av tillståndsvillkor har skett."

Handläggaren borde kanske för tydlighetens skull poängtera att bedömningen helt och hållet bygger på de uppgifter stf Chef T&E Mark lämnar. Förvarsinspektören har ju inte kunnat bedriva någon tillsyn på plats, eftersom granaterna sprängs utan tillsynsmyndighetens vetskap och utan att någon planering för en eventuell inspektion kunnat göras i förväg.

Hela denna miserabla hantering av tre inblandade statliga myndigheterna borde utredas av JO.

Slutord

Att behöva överklaga ett samrådsbeslut, som sker muntligt i hemlighet och helt utan normal dokumentation, känns besynnerligt. Det torde även utgöra en utmaning för mark- och miljödomstolen att handlägga ett sådant överklagande. Observera att inga sakliga argument har framförts, varken av FMV eller länsstyrelsen, för att samrådets karaktär skulle ha ändrats jämfört med tidigare. Granatsprängningarna i Natura 2000-skyddat område, nu dessutom i samband med FN:s internationella dag för biologisk mångfald², sker trots att prövning av tidigare liknande aktiviteter fortfarande pågår inom regeringskansliet. Förhoppningsvis kan mark- och miljödomstolen med sitt yttrande till regeringen bidra till att återupprätta respekten för miljölagstiftningen och rättssamhällets principer.

Hjo den 16 juni 2019

Christer Haagman
480220-5171
Repslagaregatan 7
544 30 Hjo
072-895 16 91
christer.haagman@gmail.com

² <https://www.cbd.int/doc/notifications/2019/ntf-2019-021-idb-en.pdf>